

Přílohy

Japanese History: A Chronological Outline

ASIA FOR EDUCATORS

ca. 4000 BCE	Jomon Culture	
	Prehistoric culture characterized by handmade pottery with rope pattern design	
ca. 300 BCE	Yayoi Culture	
	More advanced agricultural society, using metals and wheel-turned pottery	
BCE/CE		
ca. 300 CE	Tomb Period: Kofun (250-538) Asuka (538-710)	
	Great earthen grave mounds and their funerary objects, such as clay haniwa — terra cotta figurines of people and animals, models of buildings and boats — attest to emergence of powerful clan rulers. Among these was the Yamato clan, whose rulers began the imperial dynasty that has continued to the present.	
552 CE	Introduction of Buddhism	
645 CE	Taika Reform	
	Reorganization and reform based largely on learning imported from China: Buddhism, writing system, bureaucratic organization, legal theories	
710-814	Nara Period	
	Establishment of first permanent capital at Nara; emergence of Japanese patterns of administration and institutions. Beginning of classical period.	
794-1185	Heian Period; Late Heian (Fujiwara)	
	Great flowering of classical Japanese culture in new capital of Heian-kyo (Kyoto). Court aristocracy, especially women, produced great body of literature — poetry,	

	diaries, the novel <i>The Tale of Genji</i> — and made refined aesthetic sensibility their society's hallmark.	
1185-1333	Kamakura Period	
	Beginning of military rule, as samurai (warriors) replaced nobles as real rulers of Japan. Imperial court remained in Kyoto but shoguns governing organization based in Kamakura, south of modern Tokyo.	
1333-1336	Kemmu Restoration	
1336-1573	Ashikaga (Muromachi) Period	
	New warrior government in Kyoto retained weak control of the country, but from its base in Kyoto's Muromachi district became patron of newly flourishing artistic tradition, influenced by Zen Buddhist culture as well as samurai and court society.	
	Country at War	
	Warring factions engaged in lengthy, destructive civil wars	
1568-1598	Unification	
1600-1867	Tokugawa (Edo) Period	
	Country unified under military government which maintained 250 years of secluded peace, leading to development of vibrant urban, "middle-class" culture with innovations in economic organization, literature, and the arts.	
1868-1912	Meiji Restoration Meiji Period	
	Emergence, with Western stimulus, into modern international world, marked by dramatic alterations in institutions, traditional social organization, and culture.	
1912-1926	Taisho Period	Japan as a world power in the 20th century
1926-1989	Showa Period	
1945-present	Contemporary Japan: Heisei Period (1989-present)	
Prepared by Dr. Amy Vladeck Heinrich, Director, C.V. Starr East Asian Library, Columbia University, for the Columbia University Project on Asia in the Core Curriculum.		

Období čínských filozofů

Mezi nejznámější myslitelům Číny se řadí Konfucius (551-479 př. n. l.) a jeho žák Mencius (372-289 př. n. l.). Jedná se o současníky dalších světových filozofů z Indie (Buddha kolem roku 500 př. n. l.) a z Řecka (Platón, 429-327 př. n. l., Aristoteles, 384-321 př. n. l.). Období života těchto filozofů je často historiky považováno za klíčový moment celé lidské civilizace - doba položení základů filozofického myšlení budoucích kultur (Fairbank 1998: 60).

Pro pochopení dalšího vývoje čínského obyvatelstvem, úředníky a institucí císaře musí být nastíněny 2 základní směry usměřující myšlení, jednání, kulturu a morální hodnoty. Jedná se o konfucianství a taoismus, které tvoří 2 vzájemné protiklady, ale zároveň se v rámci čínské společnosti doplňují.

Úpadek a omezení monopolu moci po 300 letech chaosu za dynastie Chan (220-518 n. l.) byl ukončen až nástupem dvou nových dynastií Suej (581-618) a Tchang (618-907). Tchangové navíc vnesli 3 filozofický prvek v podobě čínského buddhismu.

Konfucianismus

Představuje ucelený myšlenkový proud, který tvrdí, že společnost je uspořádání podle kosmického řádu a hierarchii vztahů mezi výše a níže postavenými, kde rodiče jsou nadřazeni dětem, muži nad ženami, panovníci nad poddanými. Zkráceně jednou Konfucius konstatoval: *"Tün, tün, čchen čchen, fu fu"*, což se dá přeložit jako: *"Ať panovník vládne tak, jak přísluší panovníku, ministr budiž ministrem, jak náleží, otec necht' patřičně vykonává otcovské povinnosti a syn ať se chová, jak odpovídá povinností syna"*. Zjednodušeně to znamenalo, že každý člen měl své místo v rámci společnosti a porušení základních morálních a dalších pravidel komunity přineslo ztrátu tváře a nutnost sebevraždy (Fairbank 1998: 60).

Základním prvkem konfucianství je tvrzení, že člověka lze zdokonalit. Filozof Mencius tvrdil, že *"člověk je od přirozenosti dobrý a že má vrozené morální cítění"*, a za pomoci výchovy a sebezdokonalování sama sebe může napodobovat vhodné vzorce chování a jít správnou cestou života. Tato stará čínská myšlenka o možnosti vychovávat člověka zůstala v mysli vládnoucí elity až do současnosti, kdy je současná vláda používá k provádění morální výchovy obyvatelstva. Základním zdrojem chování dokonalého konfuciance je konfucianský kodex, který představuje *"náležité vystupování v souladu s příslušným postavení (li)"*. Od klasického

myšlení na Západě se odlišuje Konfuciova myšlenka správného chování panovníka - tzn. teorie vlády dobrým příkladem. Správný vládce pak s dostatečnou dávkou určité mravní síly mohl bez problémů vládnout. Jak Konfucius prohlásil: *"Když je princovo osobní chování správné, jeho vláda je účinná, aniž by vydával příkazy. Pakliže jeho chování není správné, může vydávat příkazy kolik chce, ale nikdo se jimi nebude řídit"* (Fairbank 1998: 61).

Nosné prvky konfuciánské životní ideologie jsou tiché cnosti jako trpělivost, pacifismus, kompromis a především humanismus plný porozumění, v jehož pojetí v centru vesmíru stojí člověk, a nikoliv bůh. Ze sociálního a politického hlediska dávání přednosti stáří před mláďím, minulosti před současností a zavedené autoritě proti změně dává konfuciánství charakter neúspěšnějšího ze všech konzervativních systémů, když vlastně ukazuje cestu, jak udržet sociální stabilitu (Fairbank 1998: 61-62).

Taoismus

Jak napsal Fairbank: *"Výstižná charakteristika čínského vzdělance říká, že čínský vzdělanec se v úřadě cítil jako konfuciánec, mimo úřad však jako taoista"*. Jestliže čínský panovník a elity se striktně řídili konfuciánstvím, tak mezi prostým lidem vzkvétal naopak taoismus. "Tao" v překladu znamená "cesta" či "způsob". Jedná se o víru v přírodní síly a neviditelné duchy ji obývající, plnou obrovského množství lidových zvyků a umění. Toto učení má původ v díle Lao-c' (Starého mistra, starší současník Konfucia), který taoismu připsal činnosti zavržené konfuciánství jako: lidový animismus, alchymie, prastaré magie, hledání elixíru nesmrtnosti a Ostrovů blažených, ranou medicínu a čínské a indické mystiky. Taoističní filozofové vycházeli z myšlenek filozofa Čuang-c' a (369-286? př. n. l.) a kladli si pochybovačné otázky ve spojení s dogmatem o jednotě protikladů, když tvrdili, že učit o morálce znamená odraz lidské špatnosti, učení synovské oddanosti pramení z nedostatku skutečné úcty k rodičům a že konfuciánský kodex "správného" chování ukazuje mravní úpadek. Každý taoista se řídil filozofií pasivity spojené s pojmem "wu-wej" - "konáníní nekonáním" (ve své podstatě podoba *laissez-faire*). Toto dogma platilo pro všechny lidi znechucené politickými čachry a moralizujícími kampaněmi, když se rozhodli žít rezignovaně vůči strasti, která není racionální a hlavně je stejně nevyhnutelná (Fairbank 1998: 62-63).

Čínský buddhismus

S postupným upadáním konfuciánství a úpadkem silného jednotícího monopolu moci přichází zlatý věk čínského buddhismu mezi 5. a 9. stoletím, k čemuž byly položeny základy již na konci dynastie Chan. Buddha žil cca v 6. st. př. n. l. v Nepálu, byl bohatým aristokratem, ale v určitém

zlomu života všeho zanechal a snažil se dosáhnout stavu osvícení prostřednictvím meditace. Díky tomu objevil princip "kola osudu", nebo také "kola Buddhova," které dává buddhistickému učení hlavní ideu o "předurčenosti života". Buddha věřil, že jakékoliv životní utrpení (či cokoliv v životě) je způsobeno nějakou příčinou, kterou můžeme odstranit, a tím ukončit i samotné utrpení. Podle Buddhova učení má být dosaženo přerušení řetězu příčin (obsahující nekonečný sled vášní, tužeb a lpění) ve své podstatě pro lepší život. Toto vysvětluje jedna z nejznámější větví raného buddhismu *teorie dharm*. Ta tvrdí, že žádná entita není jako jednotka, ale skládá se z mnoha částí (atomů), a proto je možné jednotlivé lidské zkušenosti přerhat a zpřeházet a člověk se tak může zbavit iluze vlastního já, dojít k osvícení a vystoupit z kola osudu. Výsostným cílem pak je nirvána, stav, který je podle Buddha naprosto nepopsatelný, proto o něm nic neřekl (Fairbank 1998: 87-88).

Jedna z významných buddhistických škol *mahájána* ("velký vůz") umožnila Buddhovo učení rozšířit mezi široké čínské masy, protože přidala centrální ideu spásy, kterou zprostředkuje *bóddhisattva* ("osvícení") - bytost (nejznámější čínská bohyně milosrdenství a soucitu Kuan-jin) na úrovni Buddhova poznání zůstávající mezi lidmi se snahou je spasit. Doplnění buddhismu o ideál dobročinnosti ("přenositel zásluh" za dobré činy) znamenaly jeho nový a budoucí pozitivní společenský rozměr právě v Číně a Japonsku. Velkou zvláštností čínského buddhismu je hlavní zdroj buddhistického učení, tedy velký buddhistický kánon - *Tripitace*, který byl překládán z jazyka patřícího mezi indoevropské do naprosto odlišného monosylabické čínštiny. S tím jsou spojeny vzniklé rozdíly chápání některých pojmů mezi oběma buddhismy (z Indie a z Číny),¹ (Fairbank 1998: 88-89).

Doba kolapsu režimu Chanů napomohla rozvoji buddhismu tím, že pro vetřelce na severu nahradil starý řád a pro aristokraty z jihu se stal vysvětlením, proč došlo ke změnám režimu i struktury společnosti. Buddhistické kláštery navíc začaly hrát roli útočiště před nebezpečím, ubytování cestovatelů a dobročinné pomoci, a to bylo spojeno s velkým nárůstem vlastnictví půdy a zapojení do státní administrativy. Postupně došlo ke zdomácnění cizího učení (indického buddhismu), jeho vzájemnému ovlivňování společně s taoismem a zrození čínského buddhismu, který čekaly období absolutního vrcholu a následného hlubokého úpadku (Fairbank 1998: 89-90).

¹ Jako například čínský pojem *tao* (cesta), využívaný taoismem i konfucianstvím, byl buddhisty použit ve více významech: dharm, jóga i výraz osvícení. Čínský buddhismus také snížil význam postavení žen a matek, kdy na místo formulace "manžel je oporou své ženě" zněl překlad v čínštině "manžel má vládu nad svou ženou."

Buddhismus a stát

Za dynastie Tchang začalo znovu nabírat na významu upevňující silnou centrální moc konfuciánství (a budoucí neokonfuciánství²) postupně ovlivněné buddhismem, který se v čínských podmínkách zaměřoval na mravní jednání. Buddhistický učenec musel dodržovat pět základních "správných" pravidel: *nezabíjet, nekrást, nesmilnit, nelhat a neopíjet se*. Z počátku buddhistická obec stála mimo zájmy státního aparátu, protože nijak výrazně neomezovala císařskou moc. Ale vše se začalo měnit od 6. století, kdy řady buddhistů rozšířili členové bohatých úřednických rodin, celá jejich obec se pokoušela o autonomii na státě a na neodvádění daní. To vedlo ke snaze Tchangů byrokratizovat celou buddhistickou církev prostřednictvím zvýšené státní kontroly, udělování titulů mnichům a pověření pro výkon kněžské funkce, kontroly obsahu buddhistického kánonu a významným nástrojem státních zkoušek pro kleriky (spadalo pod ministerstvo rituálů). Vrcholem státního ovlivňování buddhismu se stalo jeho několikeré pronásledování v 9. století s cílem zdanit půdu drženou v církevních rukou (Fairbank 1998: 95-97).

Zápas buddhismu i taoismu³ se státem nikdy ve středověku nikdy v rámci Číny nedosáhl takové intence jako boj křesťanství proti státním strukturám v Evropě. Hlavním důvodem byla absolutní decentralizace obou církví a také jejich jasná submise (podřízenost) světským státním strukturám ze své vlastní podstaty (Fairbank 1998: 97).

Šintoismus

Vedle budhismu se jedná o hlavní japonské lidové (domorodé), polyteistické a přírodní náboženství staré jako sama historie Japonska. V překladu slovo Šintó⁴ (v češtině častěji šintoismus) znamená „cesta bohů.“ Jedná se o náboženství bez zakladatele, svaté knihy, dogmat či jasných pravidel. Kami jsou bohové šintoismu, kteří ale nemají žádnou jasnou formu. Mohou být kamenem, krásou, stromem či plodností, včetně posmrtného převtělení mrtvých do kami. Dle náboženství jsou lidé dobří a zlo je působeno zlými duchy. Jedná se o pozitivní náboženství bojující proti zlým duchům očistou (nejčastěji vodou), modlitbou nebo obětmi kami. Budhismus a šintó spolu dokázaly koexistovat a doplňovat se (např. řada budhistů vidí v kami

² Samotná neokonfuciánská reforma byla založena na dvou prvcích: veškerá moc vychází od císaře a prostý lid zůstane pasivním příjemcem laskavé despotické vlády. Základní snahou tedy bylo zachování císařství, prospěch lidu (pod dozorem) a udržení systému. Myšlenky trefně vystihl jeden z prvních reformátorů Fan Čung-jen: *"Učenec začne mít obavy ještě dříve, než se začne obávat celý svět, a raduje se teprve tehdy, když už celý svět má radost"*.

³ Zajímavostí jsou z alchymistických pokusů pramenící světoznámé objevy taoistických mnichů, mezi které patřily: soubory čínských léčiv, výroba porcelánu a kovových slitin, řady barviv, včetně kompasu a střelného prachu (Fairbank 1998: s. 99).

⁴ Samotné slovo Šintó pochází až z doby Meidži, kdy se dané náboženství stalo státním kultem.

manifestaci Budhy).⁵ Šintoismus se v období Jamato (250 – 710 n. l.) a Meidži (1868 – 1912) stal nástrojem k posilování státu a prostřednictvím škol pro udržování japonského nacionalismus, kněží se stali státními úředníky a japonský mýtus sloužil posilování božského kultu císaře. V letech 1872 až 1945 byl ústředním státním náboženstvím, což snížilo vliv dobového buddhismu. Po válečné prohře Japonska v r. 1945 se císař vzdal nároku na božskou podstatu a náboženství se odloučilo od státu.⁶

⁵ Japan-guide.com 2016: *History of Japan*. Dostupné zde: <http://www.japan-guide.com/e/e641.html>.

⁶ Roy Willies: „*Mytologie světa*“, Slovarť, Praha, 1997, ([ISBN 80-7209-034-8](#)), S. 110.